

ใบความรู้ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยประชาธิปไตย

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ 24 มิถุนายน 2475

มูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย

1. ความไม่พร้อมในการเป็นพระมหากษัตริย์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะพระองค์ไม่ได้เตรียมตัวมาเพื่อเป็นพระมหากษัตริย์ จึงไม่กล้าตัดสินใจ ทั้งที่มีอำนาจสิทธิ์ขาด โดยสมบูรณแบบในการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช แต่อำนาจต่าง ๆ ตกอยู่กับคณะอภิรัฐมนตรีสภา อาทิ การยับยั้งการพระราชทานรัฐธรรมนูญ ให้แก่ประชาชน แล้วเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย เนื่องในโอกาสกรุงเทพมหานครมีอายุครบ 150 ปี ในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2475

2. ราษฎรมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ได้รับข่าวสาร ความรู้ แนวคิดจากชาติตะวันตก ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ในรูปแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะผู้ที่ไปศึกษามาจากทวีปยุโรป อาทิ พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) พระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสน) สำเร็จการศึกษาวิชาการทหารจากประเทศเยอรมัน หลวงพิบูลสงคราม (แปลก ชีตะสังคะ) สำเร็จการศึกษาวิชาการทหารปืนใหญ่จากประเทศฝรั่งเศส หลวงสินธุ์สงคราม (ร.ท. สินธุ์ กมลนาวิน) สำเร็จการศึกษาวิชาการทหารเรือจากประเทศเดนมาร์ก หลวงประดิษฐ์มนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางกฎหมายจากประเทศฝรั่งเศส หลวงโกวิท อภัยวงศ์ (ควง อภัยวงศ์) สำเร็จการศึกษาวิชาวิศวกรรมจากประเทศฝรั่งเศส นายประยูร ภมรมนตรี สำเร็จการศึกษาวิชาการเมืองจากประเทศฝรั่งเศส

3. ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อการบริหารประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สาเหตุภายในประเทศสืบเนื่องมาจากมีการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ในตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 6 รัฐบาลหารายได้ไม่พอกับการใช้จ่ายทำให้ขาดดุลงบประมาณ ถึงแม้ว่าพระองค์จะตัดทอนรายจ่ายของรัฐที่เป็นเงินเดือนของพระองค์ ลดจำนวนมหาดเล็ก ขุมมณฑล ขุนจังหวัด เพื่อลดจำนวนข้าราชการลง ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ การแก้ปัญหาต่าง ๆ แบบนี้ทำให้ฐานะการเงินดีขึ้นบ้าง แต่ก็ยังมีผู้ไม่พอใจโดยเฉพาะข้าราชการที่ถูกปลด หรือแม้แต่ข้าราชการที่ไม่ถูกปลด แต่ก็มีกรเก็บภาษีเงินเดือนข้าราชการ จากมูลเหตุดังกล่าวที่นำไปสู่เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบ ประชาธิปไตย โดย คณะราษฎร

ขณะที่ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปรพระราชฐาน ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ “คณะราษฎร” ทำการปฏิวัติประกาศยึดอำนาจ โดยนำกำลังทหารและพลเรือน เข้ายึดสถานที่สำคัญของทางราชการและควบคุม บรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ เจ้านายชั้นสูงและข้าราชการฝ่ายรัฐบาล ไปไว้ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อเป็นตัวประกันดังนี้

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตประธานาโท ผู้รักษาพระนครในขณะนั้น

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

สมเด็จพระราชินีนาถรัตนวรมหัย

นายพลตำรวจตรีหม่อมเจ้าวงศ์นิรชร

นายพลโทพระยาสิทธิราชเดโชชัย เสนาธิการทหารบก

นายพลตรีพระยาเฉลิมอากาศ เจ้ากรมอากาศยาน

มีขุนนางชั้นผู้ใหญ่ที่หนีไปได้คือ พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน โดยหนีขึ้นรถไฟไปแจ้งให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบ เหตุการณ์การปฏิวัติเมื่อคณะราษฎรยึดอำนาจได้แล้ว จึงประกาศใช้หลัก 6 ประการบริหารประเทศได้แก่ หลักเอกราช หลักความปลอดภัย หลักเศรษฐกิจ หลักเสมอภาค หลักเสรีภาพ หลักการศึกษา

1. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชทางการเมือง ทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจของประเทศไว้ให้มั่นคง
2. จะต้องรักษาความปลอดภัยในประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันให้น้อยลงมาก
3. จะต้องบำรุงความสุขสบายของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลจะจัดหางานให้ราษฎรทำและจัดวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาง
4. จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน
5. จะต้องให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อมีเสรีภาพไม่ขัดต่อหลัก 4 ประการดังกล่าวข้างต้น
6. จะต้องให้การศึกษาแก่ราษฎรอย่างเต็มที่

บุคคลสำคัญของคณะราษฎรประกอบด้วยฝ่ายทหารบก ทหารเรือและฝ่ายพลเรือน

บุคคลสำคัญของคณะราษฎรฝ่ายทหารบกประกอบด้วย

พ.อ. พระยาพลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) เป็นหัวหน้าใหญ่

พ.อ. พระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสน) เสนาธิการผู้วางแผนการปฏิวัติ

พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์ (สละ เอมะศิริ) ผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ 1 รักษาพระองค์

พ.ท. พระประศาสน์พิทยายุทธ (วัน ชูถิ่น) ผู้อำนวยการเสนาธิการทหารบก

พ.ต. หลวงพิบูลสงคราม (แปลก จิตตะสังคะ)

บุคคลสำคัญของคณะราษฎรฝ่ายทหารเรือประกอบด้วย

น.ต. หลวงสินธุ์ สงครามชัย ร.น. (สินธุ์ กมลนาวัน)

น.ต. หลวงศุภชลาศัย ร.น. (บุญ ศุภชลาศัย)

ร.อ. หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ร.น. (ถวัลย์ ธารีสวัสดิ์)

บุคคลสำคัญของคณะราษฎรฝ่ายพลเรือนประกอบด้วย

อำมาตย์ตรี หลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นมันสมองของ คณะราษฎร

ผู้คิดการปฏิวัติในครั้งนี้ เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกของเมืองไทย

นายประยูร ภมรมนตรี

หลวงโกวิท อภัยวงศ์ (นายควง อภัยวงศ์)

นายดิเรก ชัยนาม

นายตัว ลพานุกรม

การเมืองในสมัยประชาธิปไตยตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475 ถึง 2 มีนาคม 2477

เมื่อคณะราษฎรยึดอำนาจได้แล้ว ได้มอบหมายให้ น.ต. หลวงศุภชลาศัย นำหนังสือกราบบังคมทูล ให้รัชกาลที่ 7 เสด็จกลับสู่พระนคร ให้กลับมาเป็นพระมหากษัตริย์ โดยอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญซึ่งคณะราษฎรได้ร่างขึ้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จกลับกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 25 มิถุนายน 2475 คณะราษฎรได้นำรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว ซึ่งหลวงประดิษฐมนูธรรมและคณะราษฎรได้ร่างขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อให้ทรงลงพระปรมาภิไธย พระองค์ได้พระราชทาน พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว ในวันที่ 27 มิถุนายน 2475 เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยแล้ว สภาผู้แทนราษฎรซึ่งตั้งโดยคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ได้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราวจำนวน 70 นาย โดยมีเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรคนแรก และพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นประธานกรรมการราษฎร (นายกรัฐมนตรี) และเลือกคณะกรรมการราษฎร (คณะรัฐมนตรี) 14 นาย ทำหน้าที่บริหารประเทศ และ เลือกสมาชิกในคณะราษฎรอีก 9 นาย ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร เมื่อร่างเสร็จแล้วรัชกาลที่ 7 ได้พระราชทานคืนมาให้เมื่อ 10 ธันวาคม 2475 หลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้ว ได้มีการตั้งคณะรัฐบาลบริหารประเทศ โดยมีมหาอำมาตย์โท พระยามโนปกรณนิติธาดา (นายก้อน หุตะสิงห์) เป็นนายกรัฐมนตรี มีคณะรัฐมนตรี จำนวน 20 นาย

สาระสำคัญของ รัฐธรรมนูญมีดังนี้

พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนี้ แต่โดยบัญญัติของ รัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติ โดย คำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี มีสมาชิก 2 ประเภทจำนวนเท่ากัน เป็นระยะเวลา 10 ปี โดยมีสมาชิกประเภทที่ 1 ได้แก่ สมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งเข้ามา และ ประเภทที่ 2 ได้แก่สมาชิกที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอย่างน้อย 14 นาย อย่างมาก 24 นาย พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการ ทางศาล ซึ่งจัดตั้งตามกฎหมาย เพื่อพิจารณาพิพากษาอรรถคดี

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบประชาธิปไตยภายใต้การบริหารงานโดยพระยามโนปกรณนิติธาดา ได้เกิดการขัดแย้งกันระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภา อันเนื่องมาจากเค้าโครงเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม ได้เขียนไว้ในสมุดปกเหลืองซึ่งนายกรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นเค้าโครงเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ของรัสเซีย ซึ่งตรงกับพระราชวินิจฉัย ในสมุดปกขาวของรัชกาลที่ 7 รัฐบาลจึงสั่งปิดสภา พระยามโนปกรณนิติธาดา ได้ขอร้อง ให้หลวงประดิษฐมนูธรรมเดินทางออกไปอยู่ ณ ประเทศฝรั่งเศส

20 มิถุนายน 2476 พระยาพลพลพยุหเสนา ทำการปฏิวัติแล้วแต่งตั้งตนเองเป็นนายกรัฐมนตรีพร้อมกับเชิญหลวงประดิษฐมนูธรรม กลับมาช่วยกันบริหารประเทศ ต่อมาสมาชิกของคณะราษฎรบางคนละทิ้งสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน รัฐบาลปล่อยให้ประชาชนฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

21 ตุลาคม 2476 “คณะกู้บ้านเมือง” ภายใต้การนำของพลเอกพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบวรเดช กฤดากร ได้นำกำลังทหารจากนครราชสีมา สระบุรี อยุธยา เข้ามาทำการปฏิวัติเพื่อให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างแท้จริง กองทหารของคณะกู้บ้านเมืองได้ต่อสู้กับทหารของ รัฐบาลบริเวณดอนเมือง ผลปรากฏว่าทหารของฝ่ายรัฐบาลชนะ พระองค์เจ้าบวรเดชต้องลี้ภัย ไปอยู่ที่ อินโดจีน เหตุการณ์ครั้งนี้เรียกว่า “กบฏบวรเดช”

12 มกราคม 2477 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จไปรักษาพระเนตรที่ประเทศอังกฤษ ขณะที่ประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษมีเรื่องไม่สงบพระราชหฤทัยบางประการ จึงประกาศสละราชสมบัติ เมื่อ 2 มีนาคม 2477 รัฐบาลจึงได้อัญเชิญ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ เป็น รัชกาลที่ 8 แห่งราชวงศ์จักรี

สมัยรัชกาลที่ 8 (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล)

(02/03/2477 – 09/06/2489)

ด้านการปกครอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ขึ้นครองราชย์เป็นประมุขของประเทศภายใต้การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ด้านการเมืองการปกครองประเทศจึงขึ้นอยู่กับรัฐบาลเป็นผู้บริหารประเทศ ซึ่งขณะขึ้นครองราชสมบัตินั้นตรงกับรัฐบาลในสมัยของ พันเอกพระยาพลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี ขณะที่ขึ้นครองราชย์นั้นพระองค์ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รัฐบาลจึงได้แต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประกอบด้วย

1. กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์ เป็นประธาน
2. พระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
3. เจ้าพระยาอมรรต (ปั่น สุขุม)

ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2478 กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์ ได้ปลงพระชนม์ชีพตนเอง รัฐบาลจึงแต่งตั้งให้ พระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา เป็นประธาน และแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการเพิ่มอีก 1 ท่านคือ เจ้าพระยาพิชเชนทรโยธิน (อุ่ม อินทรโยธิน) ต่อมาเจ้าพระยาযามราช (ปั่น สุขุม) ถึงอสัญกรรมจึงแต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการ ภายหลังเจ้าพระยาพิชเชนทรโยธิน ถึงอสัญกรรม พระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ลาออก จึงเหลือ นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการผู้เดียวตลอดมา จนกระทั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล ทรงบรรลุนิติภาวะ

การบริหารประเทศภายใต้การนำของ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี (2477 – 2481) ภายในระยะเวลา 5 ปี เหตุการณ์ภายในประเทศสงบเรียบร้อย รัฐบาลสามารถประสานงานให้ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน ทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ผลงานชิ้นสำคัญคือ การเจรจาให้สหรัฐอเมริกา และประเทศในทวีปยุโรป ยกเลิกสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาค ที่ไทยทำไว้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ลงได้ ทำให้ไทยได้เอกราชทางการศาลและการค้ากลับคืนมาโดยสมบูรณ์ บุคคลสำคัญที่ช่วยเหลือไทยในการแก้ไขสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนี้คือ ดร. ฟรานซิส บี แซร์ (พระยาภิธาน ไมาตรี)

ด้านการศึกษา มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อ 27 มิถุนายน 2477

ได้ตราพระราชบัญญัติ การประถมศึกษา พ.ศ. 2478 (พ.ร.บ. ประถมศึกษาฉบับที่ 2) โดยมีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์อายุการเรียนภาคบังคับของนักเรียนเป็นเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ต้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และแก้ไขหลักเกณฑ์การผ่อนผันให้น้อยลง พ.ร.บ. ฉบับนี้ให้ใช้บังคับทุกตำบล แต่กว่าจะทำได้ครบทุกตำบลก็ใช้เวลานานถึง 32 ปี นับตั้งแต่การตรา พ.ร.บ. ประถมศึกษาฉบับแรก (พ.ศ. 2464) ผลจากการออก พ.ร.บ. ประถมศึกษา 2478 นี้ ทำให้เกิดโรงเรียนเทศบาลขึ้น ในปี พ.ศ. 2478 นอกจากนี้ยังเปิดโรงเรียนประชาบาลทุกตำบล เพื่อขยายการศึกษาภาคบังคับ

ด้านการทหาร ยกฐานะกรมอากาศยานขึ้นเป็นกองทัพอากาศ ในปี พ.ศ. 2480

ต่อมา มีการตั้งกระทู้ถามรัฐบาล นายกรัฐมนตรีชี้แจงได้จึงประกาศยุบสภา มีการเลือกตั้งใหม่ พระยาพหลพลพยุหเสนา ไม่ยอมเป็นนายกรัฐมนตรี สภาจึงเลือกพลตรีหลวงพิบูลสงครามขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี

พันเอกหลวงพิบูลสงคราม (นายแปลก ชิตตะสังคะ หรือ ป. พิบูลสงคราม)

การบริหารประเทศภายใต้การนำของหลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี (2481-2487)

16 ธันวาคม พ.ศ. 2481 พันเอกหลวงพิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายบริหารประเทศ เพื่อที่จะนำประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าที่สุดในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยดูแบบอย่างจากประเทศเยอรมันและญี่ปุ่นเป็นแนวทาง หลักสำคัญที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายมี 2 ประการคือ

1. รัฐบาลพยายามปลุกใจประชาชนให้รักชาติและเชื่อมั่นในรัฐบาลทหารอันมีหลวงพิบูลสงครามเป็นผู้นำ
2. ประเทศไทยจะต้องพึ่งตนเอง ในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลได้ออกกฎหมายสงวนอาชีพไว้ให้กับคนไทย

รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ลาออกเมื่อ 24 กรกฎาคม 2487 เพราะสภากลางมติไม่รับหลักการ ร่างพระราชบัญญัติโอนุมัติ พระราชกำหนดจัดตั้ง นครบาลเพชรบูรณ์และพุทธบุรีมณฑล โดยมีนโยบายที่จะย้าย เมืองหลวง จากกรุงเทพมหานครไปตั้งอยู่ ณ จังหวัดเพชรบูรณ์ และจะสร้างศูนย์กลางพระพุทธศาสนาที่จังหวัดสระบุรี

หลวงโกวิท อภัยวงศ์ (พันตรีควง อภัยวงศ์)

1 สิงหาคม 2487 พันตรี ควง อภัยวงศ์ ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ลาออกเมื่อ 16 สิงหาคม 2488 เนื่องจากการประกาศสันติภาพ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ตามพระบรมราชโองการ

นายทวี บุญยเกษตร

31 สิงหาคม 2488 นายทวี บุญยเกษตรเป็นนายกรัฐมนตรี ลาออกเมื่อ 17 กันยายน 2488 อยู่ในตำแหน่ง 17 วัน

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

17 กันยายน 2488 ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ลาออกเมื่อ 15 ตุลาคม 2488 แต่อยู่รักษาการถึง 31 มกราคม 2489 ลาออกเพราะสภามีมติไม่เห็นชอบ ในการที่รัฐบาลเสนอร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม

พันตรีควง อภัยวงศ์ (หลวงโกวิท อภัยวงศ์)

31 มกราคม 2489 พันตรี ควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 ลาออกเมื่อ 18 มีนาคม 2489 เพราะรัฐบาลแพ้เสียงในสภา กรณีสมาชิกเสนอร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนใน-ภาวะคับขัน

นายปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม)

24 มีนาคม 2489 นายปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี ลาออกเมื่อ 1 มิถุนายน 2489 เพราะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เหมือนสภาอังกฤษ คือสภาผู้แทนราษฎรและพฤฒิสภา แยกการบริหารและการเมืองออกจากกัน ต่อมา เมื่อ 8 มิถุนายน 2489 ได้รับแต่งตั้งอีกและลาออกเมื่อ 9 มิถุนายน 2489 เพราะรัชกาลที่ 8 สวรรคตโดยที่ยังไม่ตั้งคณะรัฐมนตรี

ด้านเศรษฐกิจ

การเสริมสร้างเศรษฐกิจ ในสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้นำระบบทุนนิยมเข้ามาใช้ เพื่อให้ไทยเป็นชาติมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและหลุดพ้นจากระบบศักดินาที่มีมาแต่เดิม โดยได้รับความคิดจากหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มีการควบคุมและสั่งการโดย จอมพลแปลก พิบูลสงคราม จัดในรูปแบบของ การสหกรณ์ หรือ ระบบทุนนิยมที่รัฐบาลเข้าร่วมทุน หรือ แบบรัฐวิสาหกิจ โดยสนับสนุนให้คนไทยประกอบอาชีพต่าง ๆ จัดการอบรมวิชาการค่าให้แก่คนไทย ชักชวนให้ราษฎรทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์และสนับสนุนอุตสาหกรรมพื้นเมืองทุกชนิด ให้คนไทยเกิดความตื่นตัว สนใจในสินค้าไทย จากคำขวัญที่ว่า “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ” ออกพระราชบัญญัติ จัดหางานให้แก่ผู้ไร้อาชีพ ผู้ที่ไม่มีอาชีพ ต้องรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามภูมิลำเนา มีการจัดตั้งสำนักงาน หางานให้ประชาชนทำเพื่อแก้ปัญหาคนว่างงาน เริ่มใช้กฎหมายเข้มงวดกับชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีน เช่น ควบคุมการอพยพเข้าเมืองไทยของชาวจีน จับกุมสมาคมลับของชาวจีน ปิด

โรงเรียนและหนังสือพิมพ์ของชาวจีน เก็บภาษีพวกพ่อค้าชาวจีนเพิ่มขึ้น พยายามสนับสนุนให้คนไทยเข้าดำเนินธุรกิจแทนชาวต่างชาติ หรือรัฐบาลเข้าดำเนินการเอง หรือให้คนไทยร่วมลงทุนเกิน ร้อยละ 70 ของกิจการ

รัฐบาลในสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้สร้างวัดพระศรีมหาธาตุ บริเวณตำบลหลักสี่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยสร้างพระเจดีย์ขนาดใหญ่ ภายในบรรจุดินที่นำมาจากสังเวชนียสถานทั้งสี่แห่งและพระบรมสารีริกธาตุจาก มหาสถูปธรรมราชิก เมืองตักสิลา ประเทศอินเดีย นำเข้ามาโดยหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ เมื่อ พ.ศ. 2483

วัดมหาธาตุนี้สร้างเสร็จและทำพิธีเปิดเมื่อ 24 มิถุนายน 2485

ด้านศิลปและวัฒนธรรม

ในสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการสร้างชาติทางวัฒนธรรม ให้มีความเจริญก้าวหน้าให้ประเทศไทยมีความทัดเทียมอารยประเทศ จึงได้มีการปรับปรุงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมดังนี้

1. การเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย” เมื่อ 24 มิถุนายน 2482 พร้อมกับให้เรียกประชาชนว่า “ไทย” และใช้สัญชาติไทย หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ก่อนที่จะทำการเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตร รัฐบาลไทยในเวลานั้นก็กลับไปใช้ชื่อ ประเทศสยาม ตามเดิม และเมื่อจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้เป็นนายกรัฐมนตรีอีก ก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ประเทศไทย อีกครั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2490 และใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้
2. เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จากวันที่ 1 เมษายน มาเป็นวันที่ 1 มกราคม ตั้งแต่ พ.ศ. 2484 เพื่อให้เป็นไปตามสากลนิยม ทำให้ในปี พ.ศ. 2483 มีเวลาเพียง 9 เดือน
3. ประกาศยกเลิกบรรดาศักดิ์ของขุนนางไทย เพื่อแสดงถึงความเสมอภาคกัน ฉะนั้น ยศ ของขุนนางไทย ที่เคยใช้กันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เช่น เจ้าพระยา พระยา พระ หลวง ขุน ให้เลิกใช้

นายกรัฐมนตรีหลวงพิบูลสงคราม ใช้ชื่อว่า นายแปลก พิบูลสงคราม

หลวงวิจิตรวาทการ ใช้ชื่อว่า นายวิจิตร วิจิตรวาทการ

หลวงประดิษฐมนูธรรม ใช้ชื่อว่า นายปรีดี พนมยงค์

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ใช้ชื่อว่า นายสนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา

พระยาพหลพลพยุหเสนา ใช้ชื่อว่า นายพจน์ พหลโยธิน

หลวงสินาดโยธารักษ์ ใช้ชื่อว่า นายเต็ม คงอยู่

ร้อยเอกขุนทวยหาญพิทักษ์ ใช้ชื่อว่า นายแพทย์เหล็ง ศรีจันทร์

บรรดาศักดิ์ของขุนนางเหล่านี้ รัฐบาลของ ฯพณฯ คง อภัยวงศ์ เห็นว่า เป็นสิ่งเชิดชูวงศ์ตระกูล ที่ทำคุณงามความดีเอาไว้ รัฐบาลจึงประกาศคืนบรรดาศักดิ์ให้ ในปี พ.ศ. 2488

4. การส่งเสริมฐานะของสตรี เพื่อแสดงถึงความเสมอภาคกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้หญิงมีส่วนในการสร้างชาติทางวัฒนธรรม รัฐบาลได้พยายามนโยบายทางวิทยุกระจายเสียงให้ผู้ชายยกย่องให้เกียรติสุภาพ สตรี ในฐานะที่เป็น “แม่” ผู้คอยดูแล อบรมบุตรหลานและเยาวชน ที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต

5. ออกพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 โดยมีการจัดตั้ง สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ขึ้นเพื่อ ทำหน้าที่ปรับปรุง บำรุงและส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติไทย โดยมีจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ สภานี้ได้แบ่งแยกหน้าที่ออกเป็น 5 สำนักได้แก่

- ก. สำนักวัฒนธรรมทางจิตใจ
- ข. สำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี
- ค. สำนักวัฒนธรรมทางศิลปกรรม
- ง. สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม
- จ. สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง

กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการปรับปรุง พื้นฟูวัฒนธรรมไทยมีดังนี้

วัฒนธรรมในการแต่งกาย โดยให้ชายไทยเลิกนุ่งกางเกงแพรออกนอกบ้าน สนับสนุนให้ผู้ชายสวมชุดสากล ให้ผู้หญิงเลิกนุ่งโจงกระเบน โดยเปลี่ยนมานุ่งผ้าถุง กระโปรง สวมหมวก สวมรองเท้าออกนอกบ้าน

ประกาศใช้ระเบียบการแต่งกายไว้ทุกข์ในงานศพ โดยให้ผู้ชายสวมเสื้อขาว กางเกงขาขาว ผูกผ้าผูกคอสีดำ สวมปลอกแขนสีดำที่แขนเสื้อข้างซ้าย สวมรองเท้าถุงเท้าสีดำ ส่วนผู้หญิงแต่งชุดสีดำล้วน

วัฒนธรรมเกี่ยวกับครอบครัว การจัดงานพิธีสมรส การแต่งกายของคู่บ่าวสาว การปฏิบัติตัวของสามี ภรรยา

วัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม

การอยู่ในที่สาธารณะ ประกาศห้ามบ้วนน้ำลาย บนทางหลวงหรือที่สาธารณะ การนั่งหรือพักผ่อนบนทางเท้าหรือทางจราจร มารยาทในการโดยสารรถประจำทาง ระเบียบการบริโภคอาหาร ให้ใช้ช้อนส้อมเป็นเครื่องมือในการรับประทานอาหารแทนการใช้มือเปิบข้าวและ หยิบอาหาร ห้ามประชาชนกินหมากโดยเด็ดขาด ระเบียบการแสดง ความเคารพ ในเวลาปรกติ ในงานพิธี ราชพิธี และ พระราชพิธี การเคารพธงชาติ เพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี

วัฒนธรรมทางด้านภาษาและหนังสือ คณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมทางภาษาไทย ได้พิจารณาเห็นว่า ตัวสระ และพยัญชนะไทย มีหลายตัวที่ออกเสียงซ้ำ ๆ กัน ให้เลิกใช้เสียงบ้าง เพื่อสะดวกในการศึกษาเล่าเรียน จึงตัดพยัญชนะที่มีเสียงซ้ำกันออกไป จำนวน 13 ตัว ข ค ฅ ฉ ฎ ฏ ฐ ฒ ฌ ศ ษ พ ตัดสระออก 5 ตัว ได้แก่ ฤ ฎ ภา ใ ทำ ให้การเขียนภาษาไทยต้องเปลี่ยนไปในสมัยนี้ แต่มีการสนับสนุนให้ใช้เลขอารบิกแทนเลขไทย เพื่อให้เป็นแบบสากล การปรับปรุงตัวการเขียนภาษาไทยแบบนี้ได้มีการยกเลิกไปในสมัย ๆ หนึ่ง ควง อภัยวงศ์

นอกจากนี้ยังได้วางระเบียบการใช้คำต่าง ๆ เช่น คำเรียกแทนชื่อ การตั้งชื่อให้เหมาะสมกับเพศ คำกล่าว ต้อนรับ คำทักทายว่า สวัสดี

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479

จัดการศึกษาทั้ง 3 ส่วน เหมือนแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 กล่าวคือ ยังคงให้ความสำคัญของจริยศึกษา พุทธิศึกษาและพลศึกษา มีข้อแตกต่างจากแผนการศึกษานับแรกคือ มีการจัดสายอาชีวศึกษาไว้ให้นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถม (ป. 1 – ป. 4) มัธยมต้น (ม. 1 – ม. 3) และมัธยมปลาย (ม. 4 – ม. 6) จัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผู้ที่ประสงค์จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย) จะต้องเรียนในระดับเตรียมอุดมศึกษาก่อนอีก 2 ปี (มัธยมปีที่ 7 – 8) ในขณะนั้นประเทศไทยมีสถาบันในระดับอุดมศึกษาดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2459

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. 2477

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พ.ศ. 2485

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2486

มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2486

กวีและวรรณกรรม

พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (พ.ศ. 2419 – พ.ศ. 2487) มีชีวิตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 5 – 8) ประสูติเมื่อ 10 มกราคม 2419 มีพระนามเดิมว่า พระองค์เจ้ารัชนิแจ่มจรัส ใช้นามปากกาว่า น.ม.ส. มาจากคำทำยของ “รัชนิแจ่มจรัส” เริ่มการศึกษา ในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ จนอายุ 17 ปีเข้ารับราชการ ถึง พ.ศ. 2440 ได้ศึกษาวิชาพื้นฐานต่อที่ยุโรป

เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา พ.ศ. 2419 – 2486)

เป็นบุตรของพระยาไชยสุรินทร์ (เจียม เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เกิดเมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2419 เริ่มการศึกษาที่โรงเรียนบพิตรภิมุข แล้วย้ายไปต่อที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ โรงเรียนสุนันทาลัย โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ แล้วรับราชการครู จนถึง พ.ศ. 2439 ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ กลับมารับราชการในกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อ 9 มกราคม พ.ศ. 2441 นาน 26 ปี ต่อมาได้เป็นเสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ถึงแก่อนิจกรรม 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2486

ผลงานของท่าน ในนามปากกา ครูเทพ อาทิ บทเพลงกราวกีฬา โคลงกลอนครูเทพ จันทรชิต แม่เมฆด้ายยังแรขอบ น้ำเงิน ยีหาววิฑู มีบทละครพูด 4 เรื่อง คือ บ้อยใหม่ แม่ศรีครัว หมั่นไว้ ตาเงาะ และเรื่องสั้นอีกมากมาย

พระยาศรีสุนทรโวหาร (ผัน สาลักขณ์ พ.ศ. 2424 – พ.ศ. 2466)

เกิด 24 มิถุนายน พ.ศ. 2424 เป็นบุตรของพระยาศรีภริษา (กมล) สมุหพระอาลักษณ์ พระยาศรีสุนทรโวหาร เริ่มศึกษา ในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ แล้วมาอยู่ ณ วัดบวรนิเวศ เมื่อ พ.ศ. 2438 ได้ลาสิกขาบทเมื่อ พ.ศ. 2443 เข้าทำงานเป็นเสมียนเอกในกรมราชเลขาการ และย้ายไปรับราชการเป็นนายอำเภอ ต่อมากลับเข้าทำงานในกรมอาลักษณ์ จนได้เป็นเจ้ากรมพระอาลักษณ์ ใน พ.ศ. 2459 งานนิพนธ์ที่สำคัญคือ อิลราชคำฉันท์

นายชิต บุรทัต (พ.ศ. 2435 – พ.ศ. 2485)

ผลงานชิ้นเอกคือ สามัคคีเภทคำฉันท์

พระยาอุปกิตติลปะสาร (นิ่ม กาญจนาชิวะ (พ.ศ. 2422 – พ.ศ. 2484) เจ้าของนามปากกา อ.น.ก. (อ = อุปกิตติลปะสาร , น = นิ่ม , ก = กาญจนาชิวะ) พระยาอุปกิตติลปะสาร เกิดเมื่อ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2422 ถึงแก่กรรม เมื่อ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2484 วรรณกรรมของท่าน มีมากมายมีทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และความเรียงแบบร้อยแก้ว วรรณกรรมที่สำคัญเรื่องหนึ่ง คือ สงครามการค้ากลอน แต่งเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2470 (สมัยรัชกาลที่ 7)

พระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป พ.ศ. 2432 – พ.ศ. 2488)

พระสารประเสริฐ เกิดเมื่อ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2432 เริ่มศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบ อายุ 17 ปีได้บรรพชาเป็นสามเณร ศึกษาเล่าเรียน จนได้รับรางวัลจากสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ผลงานการประพันธ์ ส่วนมากเขียนร่วมกับผู้อื่น อาทิ มีผลงานร่วมกับพระยาอนุমানราชชน ในนามปากกา “เสถียร โทเศศและนาคะประทีป” พระสารประเสริฐเริ่มเข้ารับราชการเป็นอนุศาสนาจารย์ประจำกรมตำรวจ กระทรวงกลาโหม ใน พ.ศ. 2465 และย้ายมาประจำกรมตำรวจ กระทรวงศึกษาธิการ จนถึงแก่กรรมเมื่อ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2488 ผลงานที่สำคัญที่ทำร่วมกับพระยาอนุমানราชชน คือ กามนิต ทสมนตรี หิโตประเทศ นิยายเบงคลี ได้รับประกาศนียบัตรของวรรณคดีสโมสร กลาสริตสาคร ปาษาหรือนิยายมากเรื่องฟอลคอน (เจ้าพระยาวิชาเยนทร์) โลกนิติไตรพากย์ ธรรมนิติ บันเทิงทศวาร คนมีประโยชน์ เรื่องเหล่านี้ แม้ว่าจะแปลมาจากภาษาอื่น แต่ท่านเองการเขียนภาษาไทยดีมาก เป็นการขยายขอบเขตความคิด ความรู้ในทางวรรณคดีให้กว้างขวางออกไป

พระยาอนุমানราชชน (ขง เสถียร โทเศศ พ.ศ. 2431 – พ.ศ. 2512)

ศาสตราจารย์อนุมานราชชน เกิดเมื่อ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2431 เป็นบุตรของนายหตี นางเฮียะ ได้รับพระราชทานนามสกุลว่า เสถียร โทเศศ เริ่มการศึกษาจนจบชั้น 4 โรงเรียนอัสสัมชัญ เมื่อ พ.ศ. 2447 จากนั้นได้ศึกษาด้วยตนเอง เริ่มทำงานโดยรับราชการในกรมศุลกากร แต่สนใจทางด้านการศึกษาจึงศึกษาค้นคว้าทางด้านภาษา ทำงานในกรมศุลกากร จนได้เป็นผู้ช่วยอธิบดี แล้วลาออกมาทำงานในกรมศิลปากร ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมศิลปากร ท่านถึงแก่กรรมเมื่อ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2512 ผลงานของท่าน เช่น ช่วยพระยาอุปกิตติลปะสาร ในการแต่งบทดอกสร้อยเรื่อง รำพึงในป่าช้า

ด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

รัฐบาลไทยได้พยายามแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ที่ไทยได้ทำไว้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ประเทศแรกที่ยอมแก้ไขสนธิสัญญาคือ สหรัฐอเมริกา โดยยินยอมทำสนธิสัญญาฉบับใหม่กับไทย เมื่อ 5 พฤศจิกายน 2479

ประเทศไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482- 2488)

ประเทศคู่สงครามที่ทำการสู้รบกันในสงครามโลกครั้งที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายอักษะ ประกอบด้วย เยอรมัน อิตาลี และ ญี่ปุ่น
2. ฝ่ายพันธมิตร ประกอบด้วย อังกฤษ ฝรั่งเศส

สงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในทวีปยุโรปเมื่อ พ.ศ. 2482 กองทัพเยอรมันเข้ารุกรานฝรั่งเศสและอังกฤษ ต่อมา ญี่ปุ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับเยอรมันและอิตาลี ก็ได้ขยายอำนาจเข้ามาในทวีปเอเชีย ยึดดินแดนในประเทศจีน

รัฐบาลไทยเกรงว่าจะได้รับอันตรายจากสงครามในครั้งนี้ จึงมีนโยบายเป็นกลาง เดือนมิถุนายน 2483 ได้ทำสัญญาไมตรีกับญี่ปุ่น ในเดือนเดียวกันก็ได้ทำสัญญาไม่รุกรานกับอังกฤษและฝรั่งเศส แต่เมื่อฝรั่งเศสยอมแพ้แก่เยอรมัน ในปี พ.ศ. 2483 รัฐบาลไทยเห็นเป็นโอกาสเหมาะที่จะเรียกร้องเอาดินแดนที่เคยเสียให้กับ ฝรั่งเศสตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 กลับคืนมาและ ในขณะเดียวกันรัฐบาลได้เสียดินแดนสนุนจากคนไทยตามความรู้สึกจากลัทธิชาตินิยม รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจ ส่งทหารเข้ายึดดินแดนดังกล่าว เมื่อ 2 มกราคม 2484 เกิดการสู้รบกับกองกำลังของฝรั่งเศส นาน 22 วัน

ญี่ปุ่นได้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย กรณีพิพาทอินโดจีนที่เกิดขึ้นและได้มีการประชุม ณ กรุงโตเกียวเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2484 โดยญี่ปุ่นได้ใช้อำนาจบังคับให้ฝรั่งเศสและไทยลงนาม ในอนุสัญญาสันติภาพที่กรุงโตเกียวในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2484 โดยมีสาระดังนี้

1. ให้ใช้ร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นเขตแดน ตามหลักสากลของกฎหมายระหว่างประเทศ
2. ไทยได้ดินแดนจังหวัดล้านช้าง (ดินแดนตรงข้ามหลวงพระบาง) จังหวัดจำปาศักดิ์และมโนไพร (ดินแดนตรงข้ามปากเซ)
3. ไทยได้ดินแดนเขมรส่วนใน (พระตะบอง เสียมราฐ ศรีโสภณ)

จากความสำเร็จในการเรียกร้องดินแดนคืนในครั้งนี้ทำให้ พลตรีหลวงพิบูลสงคราม ได้เลื่อนยศเป็นจอมพลแปลก

พิบูลสงคราม

ไทยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2

วันที่ 7 ธันวาคม 2484 กองทัพญี่ปุ่นเปิดฉากสงครามด้านเอเชีย ด้วยการโจมตีฐานทัพอากาศของสหรัฐอเมริกา บริเวณ

อ่าวเพิร์ล ฮาร์เบอร์ เกาะฮาวาย เป็นจุดที่ทำให้สหรัฐอเมริกาเข้าร่วมสงครามเป็นฝ่ายเดียวกับพันธมิตร

วันที่ 8 ธันวาคม 2484 ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก ทางภาคใต้ของประเทศไทยบริเวณ ปัตตานี สงขลา นครศรีธรรมราช

สุราษฎร์ธานี ประจวบคีรีขันธ์และสมุทรปราการ ได้เกิดการปะทะกับทหารไทย รัฐบาลของจอมพลแปลก

พิบูลสงครามได้พิจารณาเห็นว่า กองทัพไทยไม่สามารถต้านทานกองกำลังของกองทัพญี่ปุ่นได้ จึงยอมตกลงทำสัญญากับประเทศญี่ปุ่น โดยยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย มีการลงนามในกติกาสัญญาไมตรีระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเมื่อ 21 ธันวาคม 2484 มีสาระสำคัญของกติกาสัญญาว่า ทั้งไทยและญี่ปุ่นจะเคารพเอกราชและอธิปไตยของกันและกัน จะร่วมมือกัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการทหาร ต่อมาไทยจึงได้ประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร เมื่อ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 ผลของการประกาศสงครามทำให้ไทยได้ดินแดนในแหลมมลายู ที่เสียให้อังกฤษกลับคืนมา (ไทรบุรี ปะลิส กลันตัน ตรังกานู) และยังได้ดินแดนในแคว้นรัฐฉาน (เชียงตุง เมืองพาน) ในเขตประเทศพม่าอีกด้วย

ขบวนการเสรีไทย

จากกรณีที่รัฐบาลไทยประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตร ทำให้คนไทยบางกลุ่มไม่เห็นด้วย จึงจัดตั้งองค์การขึ้นมาต่อต้านญี่ปุ่นและร่วมมือกับฝ่ายพันธมิตร เรียกว่า ขบวนการเสรีไทย โดยมีหัวหน้าที่สำคัญคือ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา หม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ อยู่ที่ประเทศอังกฤษ ส่วนในประเทศ มี นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในขณะนั้น เป็นหัวหน้า ขบวนการเสรีไทยภายในประเทศได้ประสานงาน โดยใช้รหัส O.S.S (The United States office of Strategic Services) ผ่านไปทางประเทศจีน เพื่อแจ้งข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของกองทัพญี่ปุ่น ในประเทศไทย ให้กับขบวนการเสรีไทยในต่างประเทศ และเตรียมกำลังพลจำนวน 50,000 คน เพื่อช่วยฝ่ายพันธมิตร ในการที่จะขับไล่กองทัพญี่ปุ่นออกจากประเทศไทย

จากบทบาทของขบวนการเสรีไทยทั้งในและนอกประเทศ ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการถูกยึดครองของฝ่ายพันธมิตร ภายหลังจากที่ สหรัฐอเมริกา ได้ทิ้งระเบิดปรมาณู ลูกแรก ณ เมืองฮิโรชิมา เมื่อ 6 สิงหาคม 2488 และทิ้งระเบิดปรมาณูลูกที่สอง ณ เมืองนางาซากิ เมื่อ 9 สิงหาคม 2488 ทำให้ญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามเมื่อ 14 สิงหาคม 2488 และทำพิธียอมจำนนเมื่อ 2 กันยายน 2488 ก่อนที่ญี่ปุ่นจะยอมแพ้สงครามทางประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนรัฐบาล โดยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้แผ่นดินที่ประชุม เรื่องพระราชบัญญัติการสร้างเมืองหลวงใหม่ที่เพชรบูรณ์ จึงได้ลาออกไป ดร. ปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการ ได้แต่งตั้งให้นายควง อภัยวงศ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐบาลชุดนี้ได้พยายามบริหารประเทศโดยการเจรจาหวานล่อม ไม่ให้ญี่ปุ่นควบคุมกิจการของไทย จนกระทั่งสงครามสิ้นสุดลง นายทวี บุญยเกษตร ได้ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี ชั่วคราว ดร. ปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ออกแถลงการณ์ว่า คนไทยไม่เห็นด้วยกับการประกาศสงครามกับฝ่ายพันธมิตรของรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม และขอประกาศว่า “การประกาศสงครามต่อพันธมิตรในสมัยจอมพล ป. เป็นโมฆะ” ทางไทยพร้อมที่จะคืนดินแดนที่ได้มา ให้กับฝรั่งเศสและอังกฤษ ชื่อของประเทศไทยยังคงใช้ชื่อประเทศสยามตามเดิม เพื่อเอาใจพันธมิตร จากนั้นทางไทย ได้ติดต่อให้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อจะได้เจรจากับฝ่ายพันธมิตร ได้อย่างราบรื่นเพราะ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นที่ รู้จักของฝ่าย

พันธมิตร ในฐานะหัวหน้าขบวนการเสรีไทยในสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกามีความเข้าใจขบวนการเสรีไทยที่ช่วยต่อต้านญี่ปุ่น จึงประกาศรับรอง การประกาศสงครามของ รัฐบาลไทยเป็น โฆษะ ทำให้ประเทศฝ่ายพันธมิตรอื่น ๆ ไม่กล้าทำอะไรรุนแรงต่อประเทศไทย มีเพียง 2 ชาติที่ยังเห็นผลประโยชน์ที่จะได้จากไทยคือ อังกฤษและฝรั่งเศส จึงพยายามที่จะให้ไทย เป็นฝ่ายแพ้สงคราม

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอังกฤษหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

เนื่องจากในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ จึงต้องมีการเจรจาเพื่อยุติสงคราม ผลของการเจรจา รัฐบาลไทยจึงต้องลงนามความตกลงอันสมบูรณ์แบบกับอังกฤษ (The Formal Agreement) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ไทยต้องชดใช้ค่าเสียหายในดินแดนที่ไทยได้ยึดครองมาจากอังกฤษ และ ชดใช้ค่าเสียหายในทรัพย์สิน ของชาวอังกฤษที่ถูกไทยครอบครอง
 2. ไทยต้องคืนดินแดนในแหลมมลายู (ไทรบุรี กลันตัน ปะลิส ตรังกานู) และรัฐฉานของพม่า (เชียงตุง เชียงรุ่ง และเมืองพาน) ให้แก่อังกฤษ
 3. ไทยต้องไม่ขุดคลองเชื่อมระหว่างอ่าวไทยกับทะเลอันดามันบริเวณคอคอดกระ โดยไม่ได้รับการยินยอม จาก รัฐบาลอังกฤษ
 4. ไทยต้องบริจาคม้าสารจำนวนหนึ่งล้านห้าแสนตัว ให้แก่อังกฤษทุกปี
 5. ไทยจะต้องขายยางพารา ดีบุก ข้าวและชา ตามราคาทีคณะกรรมการระหว่างชาติกำหนดไว้
 6. เพื่อเป็นการตอบแทนที่ไทยยอมทำสัญญานี้อังกฤษจะสนับสนุนให้ไทยได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติ
- ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฝรั่งเศสหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

รัฐบาลไทยต้องเจรจากับฝรั่งเศส เพื่อยุติสงครามเพราะไทยได้ยึดดินแดนอิน โดจีนของฝรั่งเศส ในกรณีพิพาท อิน โดจีน เมื่อ พ.ศ. 2483 และได้ประกาศสงครามกับฝรั่งเศส เมื่อ 25 มกราคม 2485 โดยรัฐบาลไทยยอมคืน ดินแดนที่ ยึดมาตามอนุสัญญาสันติภาพที่กรุง โตเกียว พ.ศ. 2484 โดยทำสนธิสัญญาใหม่กับฝรั่งเศส เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2489 ในสมัยรัชกาลที่ 9

รัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพล อดุลยเดช (09/06/2489 – ปัจจุบัน)

รัชกาลที่ 9 มีพระนามเดิมว่า พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระราชโอรสองค์ที่ 3 ในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก (กรมหลวงสงขลานครินทร์) และ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนี (สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์) ประสูติเมื่อวันจันทร์ที่ 5 ธันวาคม 2470 ณ เมืองเคมบริดจ์ มลรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. 2471 ได้ตามเสด็จสมเด็จพระบรมชนกนาถกลับมาประทับในประเทศไทย

พ.ศ. 2472 สมเด็จพระบรมชนกนาถสิ้นพระชนม์

พ.ศ. 2475 ได้เข้าศึกษา ณ โรงเรียนมาแตร์เดอี ถนนเพลินจิต กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2476 ได้เดินทางไปศึกษาระดับประถมศึกษา ณ โรงเรียนเมียร์มองด์ เมืองโรซานันท์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

พ.ศ. 2477 ได้ตามเสด็จพระเชษฐาธิราช กลับมาเมืองไทย เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

เสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ ได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เมื่อเดือน

กรกฎาคม 2478ต่อมาทรงย้ายโรงเรียนมาศึกษาต่อ ณ โรงเรียนนูแวลล์ เดอ ลาซุอิสส์ โรมองค์ เมืองโรซานันท์

พ.ศ. 2481 ได้เสด็จกลับเมืองไทยพร้อมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ประทับอยู่ในราชอาณาจักร

ประมาณ 2 เดือน จึงเสด็จไปศึกษาต่อ และเสด็จกลับมาเมืองไทย เมื่อ 5 ธันวาคม 2488

10 พฤษภาคม 2489 ได้รับการแต่งตั้ง เป็นนายทหารพิเศษ ยศร้อยโท ประจำกรมทหารราบที่ 1 กองพันที่ 1

มหาดเล็กรักษาพระองค์

8 มิถุนายน 2489 เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี ขณะมีพระชนมายุ 19 พรรษา ทรงมี

พระปรมาภิไธยย่อว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร

สยามมินทรราชธิราช บรมนาถบพิตร

28 เมษายน 2493 ทรงประกอบพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส กับ ม.ร.ว. หญิง สิริกิติ์ สิริยากร

5 พฤษภาคม 2493 ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

ทรงมีพระราชโอรสและพระราชธิดาดังนี้

1. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี
2. สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าชาลลภกรณ
3. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธร
4. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์

นายกรัฐมนตรี

ลำดับที่

1

นายก้อน หุตะสิงห์

2

นายพจน์ พหลโยธิน

3

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม

4

นายควง อภัยวงศ์

5

นายทวี บุณยเกตุ

6

มรว. เสนีย์ ปราโมช

7

นายปรีดี พนมยงค์

8

พลเรือตรีถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์

9

นายพจน์ สารสิน

10

จอมพล ถนอม กิตติขจร

11

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

12

นายสัญญา ธรรมศักดิ์

13

มรว. คีตกุฑ์ ปราโมช

14

นายธานินทร์ กรัยวิเชียร

15

พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์

16

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

17

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

18

นายอนันต์ ปันยารชุน

19

พลเอกสุจินดา คราประยูร

20

นายชวน หลีกภัย

21

นายบรรหาร ศิลปอาชา

22

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

23

พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

24

พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์

25

นาย สมักร สุนทรเวช

26

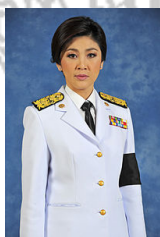
นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์

27

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

28

นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

29

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ครั้งที่ 3 เมื่อ 11 มิถุนายน 2489 ลาออกเมื่อ 21 สิงหาคม 2489 เนื่องจากสุขภาพเสื่อมโทรม

23 สิงหาคม 2489 พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี มีการเปลี่ยนชื่อพฤฒิสภาเป็นวุฒิสภา กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง พ้นจากตำแหน่งเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2490 เพราะทหารทำการรัฐประหาร การรัฐประหารในครั้งนี้คณะทหารให้เหตุผลว่า ทำเพื่อพระมหากษัตริย์ที่ถูกลอบปลงพระชนม์และเพื่อประชาชนชาวไทย

10 พฤศจิกายน 2490 นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 3 เป็นเวลา 3 เดือน ลาออกเมื่อ 8 เมษายน 2491 เนื่องจากถูกรัฐประหาร

8 เมษายน 2491 จอมพล ผิน ชุณหะวัณ เชิญ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี นาน 10 ปี เกิดกบฏวังหลวง เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2492 เกิดกบฏแมนฮัตตัน เมื่อ มิถุนายน 2494

16 กันยายน 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหาร ยุบสภา 21 กันยายน 2500 นายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี ลาออกเมื่อ 26 ธันวาคม 2500 เพราะมีการเลือกตั้งทั่วไปภายหลังรัฐประหาร

1 มกราคม 2501 พลโท ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ลาออกเมื่อ 20 ตุลาคม 2501 เพื่อเปิดโอกาสให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการปฏิวัติ

9 กุมภาพันธ์ 2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และถึงแก่อนิจกรรม ขณะดำรงตำแหน่ง เมื่อ 8 ธันวาคม 2506

9 ธันวาคม 2506 พลเอกถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ลาออกหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 และสมาชิกชุดใหม่เข้ารับหน้าที่แล้ว ต่อมากลับเข้าดำรงตำแหน่งครั้งที่ 3 เมื่อ 7 มีนาคม 2512 และทำการปฏิวัติตัวเองเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2514 กลับเข้าดำรงตำแหน่งครั้งที่ 4 เมื่อ 18 ธันวาคม 2515 พ้นจากตำแหน่งเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 เนื่องจากเหตุการณ์จลาจล

14 ตุลาคม 2516 นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ 26 มกราคม 2518 เพราะมีการเลือกตั้งทั่วไป

พรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนเสียงมากที่สุด ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช จึงจัดตั้งรัฐบาล แต่ไม่ได้รับความไว้วางใจเมื่อแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้รวบรวมสมาชิกพรรคอื่น จัดตั้งรัฐบาลผสม ซึ่งมีสมาชิกของพรรคกิจสังคมในสภาเพียง 18 เสียง 14 มีนาคม 2518 ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี มีการประท้วงและเรียกร้องของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย เกิดการขัดแย้งกันในคณะรัฐบาล นายกรัฐมนตรีจึงประกาศ ยุบสภาให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเดือนเมษายน 2519

21 มีนาคม 2519 ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

6 ตุลาคม 2519 คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ทำการปฏิวัติ มีพลเรือเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อยู่เป็นหัวหน้า

22 ตุลาคม 2519 นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลดำเนินนโยบายเข้มงวด ควบคุมความคิดเสรีนิยม มีการนำรูปแบบเผด็จการมาใช้อีก กลุ่มปัญญาชนหนีเข้าป่ามากขึ้น ทำให้สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมีจำนวนมากขึ้น มีนาคม 2520 กบฏ 26 มีนาคม โดยพลเอกถนอม กิตติขจร

20 ตุลาคม 2520 พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ รัฐประหารอีกครั้งและประกาศให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ เมื่อ 22 เมษายน 2522 ในเดือนพฤษภาคม 2522 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ 2 ต่อมาลาออกเพราะประสบปัญหาน้ำมันในตลาดโลกมีราคาแพงส่งผลกระทบต่อสินค้ามีราคาสูงขึ้น ค่าครองชีพสูง รัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จึงลาออก เดือน มีนาคม 2523

เดือน มีนาคม 2523 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง และฝ่ายทหาร ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นาน 8 ปี เศรษฐกิจไทยเจริญก้าวหน้ามีการลงทุนทำธุรกิจ ในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ทำให้เงินตราจากต่างประเทศล้นไหลเข้าสู่ประเทศมากขึ้น 1 เมษายน 2524 “กบฏ 1 เมษายน” โดยพลเอกสันทน์ จิตรปฎิมา 9 กันยายน 2528 “กบฏ 9 กันยายน”

การเลือกตั้ง ในปี 2531 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 23 กุมภาพันธ์ 2534 สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ รสช. ทำการปฏิวัติ โดยมี พลเอกสุนทร คงสมพงษ์เป็นหัวหน้าและมอบหมายให้นายอานันท์ ปันยญาชุน เป็นนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศชั่วคราวและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่

22 มีนาคม 2535 มีการเลือกตั้งทั่วไป พรรคที่ได้เสียงข้างมากสนับสนุนให้ พลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี สร้างความไม่พอใจให้แก่นิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไป เพราะพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นบุคคลที่รวมอยู่ในคณะรัฐประหารของ สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จึงมีการเดินประท้วงคัดค้าน อันนำไปสู่เหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ ระหว่างวันที่ 17-19 พฤษภาคม 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพล อดุลยเดช ได้ขอร้องให้ทุกฝ่ายยุติความขัดแย้งกัน หลังจากนั้น พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้ลาออก

ประธานรัฐสภาได้เสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่

13 กันยายน 2535 พรรคประชาธิปัตย์ได้เสียงข้างมาก นายชวน หลีกภัยได้เป็นนายกรัฐมนตรี บริหารประเทศได้ 2 ปี ก็เกิดกรณีการจัดสรรที่ดินทำกินแก่ราษฎร และการถอนตัวของพรรคร่วมรัฐบาล ทำให้รัฐบาลประกาศยุบสภา

กรกฎาคม พ.ศ. 2538 มีการเลือกตั้งใหม่ นายบรรหาร ศิลปอาชาได้เป็นนายกรัฐมนตรี เกิดการขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาล นายกฤษฎา บุญชัย

พฤศจิกายน 2539 มีการเลือกตั้งใหม่ พรรคความหวังใหม่ได้รับชัยชนะ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนัก จึงประกาศลาออกพฤศจิกายน 2540 นายชวน หลีกภัย หัวหน้าฝ่ายค้านขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จนหมดวาระ

มกราคม 2544 มีการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พรรคไทยรักไทยได้คะแนนเสียงมากที่สุด พต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้เป็นนายกรัฐมนตรี

พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ทำการปฏิวัติ เมื่อ 19 กันยายน 2549 แล้วมีการจัดตั้งรัฐบาล โดยมีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่

เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ปราบกฏว่า พรรคพลังประชาชน ได้เสียงข้างมาก นายสมักร สุนทรเวช ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ภาย หลังศาลรัฐธรรมนูญพิพากษานายสมักร สุนทรเวช ว่ากระทำผิดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญคดีจัดรายการชิมไปบ่นไป เป็นเหตุให้ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รองนายกรัฐมนตรี ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ ถูกต่อต้านจากกลุ่มพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตย ขณะเดียวกัน ศาลพิพากษายุบพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคภูมิใจไทยไปแล้ว นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ พ้นจากการเป็นนายกรัฐมนตรี มีการย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขณะเดียวกันสมาชิกของพรรคเพื่อไทย จากพรรคพลังประชาชนเดิม สนับสนุนให้พรรคประชาธิปัตย์จัดตั้งรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ในวัย 44 ปี

ยิ่งลักษณ์ได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2554 พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยการยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2556 และรักษาการในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พ้นจากการรักษาการในวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เนื่องจากการย้ายถวิล เปลี่ยนศรี จากตำแหน่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 พลเอกประยุทธ์รัฐประหารต่อรัฐบาลและควบคุมประเทศในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ วันที่ 21 สิงหาคม 2557 สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเอกฉันท์เลือกพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นนายกรัฐมนตรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2554 แผนพัฒนาฯ 11 ใช้แนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ

วิสัยทัศน์ ประเทศไทยในระยะ 5 ปีข้างหน้า คือ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ มี 6 ประการ คือ

1. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม
 2. ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม
 3. ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน
 4. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
 5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
 6. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือยุทธศาสตร์การปรับ โครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
 - ปัจจัยแวดล้อมและความสามารถในการแข่งขันปัจจุบันของไทย โดยสถาบันการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก ทั้งสถาบันการศึกษานานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) และการประชุมเวทีเศรษฐกิจโลก (WOrld Economic Forum : WEF) มีข้อสรุปตรงกันว่าประเทศไทยยังมีความอ่อนแอด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยตัวชี้วัดหลักด้านการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวนบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนา จำนวนสิทธิบัตรและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ยังเป็นข้อจำกัดต่อการนำองค์ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศโดยรวม

นอกจากนี้ หน่วยงานต่างๆ ภายใต้ระบบวิจัยของไทย ยังขาดการบูรณาการในการทำงานระหว่างกัน รวมทั้งขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเชื่อมโยงการวิจัยระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน และการจัดการความเสี่ยง ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาในเชิงพาณิชย์ยังไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ได้เท่าที่ควร

- แนวทางในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ให้เป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ได้แก่ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ระบบการให้สิ่งจูงใจ จัดตั้งกองทุนร่วมภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมโครงการลงทุนวิจัยและพัฒนาขนาดใหญ่ ในสาขาที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ปรับระบบบริหารจัดการ มีการประสานและเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีบูรณาการ เร่งพัฒนาอุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์ความเป็นเลิศ ศูนย์บ่มเพาะ สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันวิจัยเฉพาะทางในสาขาวิทยาศาสตร์ ศูนย์บริการวิเคราะห์ทดสอบ สนับสนุนให้ภาคเอกชนและนักลงทุนต่างประเทศ จัดตั้งศูนย์วิจัยในประเทศไทย นำข้อมูลภูมิสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์และชุมชน
 - พัฒนابุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และนักวิจัยให้เพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ บูรณาการระหว่างการเรียนรู้และการทำงานจริงในสถานประกอบการ
 - สนับสนุนนักเรียนทุน ผู้มีความสามารถพิเศษ พัฒนาคู่วิทยาศาสตร์ รูปแบบและสื่อการเรียนการสอน สร้างความตระหนักของประชาชนให้เรียนรู้ คิด และทำอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เปิดโอกาสให้เข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง
- ตามแผนนี้ ให้ความสำคัญต่อประชาคมอาเซียนมาก .. วิชาชีพที่สามารถเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรี ตามกรอบความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มี 7 สาขา คือ วิศวกรรม พยาบาล สถาปัตยกรรม ช่างสำรวจ แพทย์ ทันตแพทย์ และนักบัญชี และกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการรับรอง สาขาบริการท่องเที่ยว